TC İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK Sınıf-12

KONU TOPLUMSAL DEVRİM ÇAĞINDA DÜNYA VE TÜRKİYE / BLOKLAR ARASI REKABET

BLOKLAR ARASI REKABET

II. Dünya Savaşı'nın ardından İngiltere ve Fransa'nın savaştan yıpranarak çıkması ve bunun yanı sıra SSCB'nin Doğu Avrupa'yı kontrolü altına alması dengelerin yeniden kurulmasını gerektirdi. Böylece Soğuk Savaş süreci başlamış oldu. Soğuk Savaş, II. Dünya Savaşı'ndan sonra ABD ve SSCB'nin siyasi gücü etrafında kümelenen devletlerin oluşturduğu, çok kutuplu dünyadaki güç mücadelesiydi. Doğu ve Batı Blokları; ABD ve SSCB öncülüğünde askerî, siyasi ve ekonomik alanlarda teşkilatlanarak ülkeler arasındaki ayrışmayı keskinleştirdi. Fakat 1955'te Endonezya'da yapılan **Bandung Konferansı** ile "Üçüncü Dünya Devletleri" olarak isimlendirilen Asya, Afrika ve Latin Amerika Devletleri tarafından Bağlantısızlar Bloku'nun oluşturulması, dünya siyaset dengesindeki gerilimin etkisini azaltacak bir süreci başlatmış oldu.

1960 yılından itibaren Soğuk Savaş yerini **Yumuşama (Detant) Dönemi'ne bıraktı.** Yumuşama Dönemi'ne geçişi sağlayan başlıca etmenler şunlardır: Doğu Bloku arasında meydana gelen çatlaklar (Yugoslavya ve Çin'in SSCB ile ters düşmesi), ABD ve SSCB arasında 1962'de meydana gelen '' Küba Krizi'' ile kendisini gösteren küresel çapta bir nükleer savaş tehlikesinin ortaya çıkması sayılabilir.

ARAP-İSRAİL SAVAŞLARI

1948'de Filistin toprakları üzerinde İsrail Devleti'nin kurulmasıyla Orta Doğu'da başlayan gerginlik, uzun soluklu savaş dönemini başlattı. Arapların yenilgisiyle biten 1948'deki ilk Arap-İsrail

Savaşı, sorunları çözmedi. Orta Doğu'da 1978'de Mısır ve İsrail arasında imzalanan Camp **David Antlaşması'na** kadar İsrail ve Arap devletleri arasında üç önemli savaş daha yaşandı.

SÜVEYŞ BUNALIMI

Mısır devlet başkanlığını ele geçiren Albay Cemal Abdünnâsır, Süveyş Kanalı'nı millîleştirdi. İngiltere, Fransa ve İsrail aralarında anlaşarak Abdünnâsır'ın bu hamlesini önlemek istediler. İsrail, Mısır'ın Ürdün ve Suriye ile yaptığı askerî ittifakın kendisini tehdit ettiğini bahane ederek Mısır'a saldırdı. İngiliz ve Fransız birlikleri de Süveyş Kanalı'nı işgal etti. Birleşmiş Milletler tarafından alınan kararla İsrail, İngiltere ve Fransa'nın işgal ettiği Mısır topraklarından çekilmesi istendi ve çekildiler. Bu savaş sonucunda İngiltere ve Fransa Orta Doğu üzerindeki nüfuzlarını kaybettiler. Bölgede ABD ve SSCB'nin etkisi arttı.

ALTI GÜN SAVAŞI

1967'de Filistinli direnişçi grupların Suriye üzerinden İsrail topraklarına saldırması yeni bir savaşı ateşledi. Fakat SSCB tarafından silahlandırılan Arap devletleri çok kısa bir sürede İsrail karşısında ağır bozguna uğradılar. Tarihe "Altı Gün Savaşı" diye geçen 1967 Arap-İsrail Savaşı sonunda İsrail, Mısır'ın Sina Yarımadası'nı, Suriye'nin Golan Tepeleri'ni, Ürdün'ün Batı Şeria bölgesini ve Doğu Kudüs'ü işgal ederek sınırlarını dört kat genişletti. Bu savaş sonucu Yahudiler yaklaşık iki bin yıl sonra ilk defa Kudüs'ün tamamına egemen hâle geldiler.

YOM KIPPUR SAVAŞI

1973'te meydana gelen ve Yom Kippur Savaşı olarak adlandırılan Arap-İsrail Savaşı, 1967 savaşının bir devamı niteliğindeydi. 1967 Arap-İsrail Savaşı'nda ağır yenilgiye uğrayan Mısır, Suriye ve Ürdün kaybettikleri toprakları geri almak için yeniden savaş hazırlıklarına başladı. 1970-1973 yılları arasında İsrail ve Mısır sınırında yaşanan bölgesel çatışmalar sonunda topyekûn bir savaşa dönüştü.

1973 Arap-İsrail savaşı sonunda Arap ülkeleri, İsrail'i destekleyen Batı ülkelerine karşı petrol fiyatlarını bir siyasi güç olarak kullanma kararı aldı. Böylece küresel ölçekte bir petrol krizi ortaya çıktı.

CAMP DAVID ANTLAŞMALARI

ABD, İsrail ve Mısır arasında 17 Eylül 1978'de Camp David Antlaşmaları imzalandı. Antlaşmalara göre İsrail, Sina Yarımadası'nı Mısır'a geri verecek, Mısır da İsrail'in siyasi varlığını tanıyacaktı. Böylece kurulduğu 1948'den bu yana İsrail'in siyasi varlığını, bir Arap devleti ilk kez resmen kabul etti. Antlaşmalara şiddetle karşı çıkan Arap devletlerinden Suriye, Irak, Libya, Güney Yemen ve Cezayir, bir "Red Cephesi" kurarak SSCB'ye yaklaştı.

İRAN-IRAK SAVAŞI

Bu savaşın çıkmasında Irak ve İran'ın Basra Körfezi üzerinde hâkimiyet kurma mücadelesi, Irak'ın güneyinde Fırat ve Dicle nehirlerinin birleştiği Şattülarap Su Yolu meselesi, dinî ve etnik anlaşmazlıklardı.

Irak'ın devlet başkanı Saddam Hüseyin'in, asıl amacı İran'da gerçekleşen devrim sonrası zayıflayan İran ordusunun durumundan yararlanarak saldırıya geçmek ve Şattülarap Su Yolunun denetimini ele geçirmekti. Fakat savaş bir süre sonra cephelerde kilitlendi ve iki taraf birbirine üstünlük sağlayamadı. Sekiz yıl süren İran-Irak Savaşı, Birleşmiş Milletlerin ara buluculuğu ile 1988'de sona erdi. İran-Irak Savaşı'nın ardından Camp David Antlaşmaları sonucunda oluşan Arap dünyasındaki bölünmeler daha da arttı. Savaşta Suriye ve Libya İran'ı desteklerken; Suudi Arabistan, Ürdün ve Körfez Ülkeleri Irak'a destek verdi. ABD, SSCB, Avrupa ülkeleri ve Türkiye tarafsız kaldı.

SORULAR

1) Filistin sorunu ile ilgili olarak;

I. "Altı Gün Savaşı" olarakta bilinen 1967 Arap-İsrail Savaşı sonunda Yahudiler yaklaşık iki bin yıl sonra ilk defa Kudüs'ün tamamına egemen hâle geldiler.

II. Filistin'in bağımsızlığını amaçlayan örgütler 1964' de İslam Konferansı Örgütü (İKÖ) çatısı altında birleştiler.

III. Yaser Arafat, İsrail'e karşı direnişin sembolü oldu.

IV. İKÖ'nün yönlendirmesiyle İsrail topraklarında başkaldırı (İntifada) başlatıldı.

yargılarından hangileri yanlıştır?

A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I ve IV
E) II ve IV

Cevap: E

2) 1980-1988 yılları arasındaki İran-Irak savaşlarının çıkış sebebi olarak görülen bölge aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kuveyt
B) Golan Tepeleri
C) Sina Yarımadası
D) Şattül Arap Su Yolu
E) Batı Şeria

Cevap: D